

คำสดุดีเกียรติคุณ
ดร.จ่าง รัตน์รัต
วิทยาศาสตร์คชฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ขอเชิญฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ในการประชุมครั้งที่ 96 (6/2526) เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พุทธศักราช 2526 สภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้มีมติมอบปริญญาวิทยาศาสตรคชฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แก่ ดร.จ่าง รัตน์รัต ในฐานะเป็นผู้มีความรู้และความสามารถอย่างสูงในทางวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเคมี และได้นำความรู้เหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงส่งแก่ประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวงการอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์นับได้ว่าท่านเป็นผู้บุกเบิกที่สำคัญยิ่งท่านหนึ่ง นับเป็นตัวอย่างของ "ผู้รู้" ที่สามารถนำความรู้มาประยุกต์สร้างความสำเร็จให้แก่สังคมโดยส่วนรวมได้อย่างน่าสรรเสริญ

ดร.จ่าง รัตน์รัต เกิดเมื่อวันที่ 26 เมษายน พุทธศักราช 2447 ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับการศึกษาในชั้นจบมัธยมบริบูรณ์โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และได้รับประกาศนียบัตร ป.ม. (ประโยคครูมัธยม) เมื่อปี พุทธศักราช 2466 รับราชการเป็นครูโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา อยู่ 3 ปีเศษ แล้วสอบชิงทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อที่ประเทศเยอรมัน เมื่อปีพุทธศักราช 2470 สอบได้ประกาศนียบัตรทางวิชาเคมี และสอบได้ปริญญาเอกทางวิทยาศาสตร์ เกียรตินิยม Dr.phil. nat. magna cum laude จากมหาวิทยาลัยเยนา (Jena) ต่อจากนั้นได้ศึกษาและฝึกงานในสถาบันโลหะวิทยาพระเจ้าไกเซอร์ วิลเฮล์ม กรุงเบอร์ลิน และเมืองสตัททการ์ท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้รับประกาศนียบัตร วปอ. จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรในภายหลังอีกด้วย

ในชีวิตราชการของท่านนั้น ท่านได้อุทิศความรู้ความสามารถให้แก่วงการอุตสาหกรรมมาโดยตลอด รวมทั้งในทางการศึกษาด้วย ดังเช่น

ในปีพุทธศักราช 2480 รับราชการกรมวิทยาศาสตร์ทหารบก กระทรวงกลาโหม และในขณะเดียวกันยังได้รับมอบหมายให้เป็นแม่กองเคมีโรงงานกระดาศของรัฐบาล ที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอาจารย์สอนโรงเรียนนายร้อยเทคนิคทหารบก และเป็นอาจารย์ประจำชั้นโรงเรียนนายทหารวิทยาศาสตร์

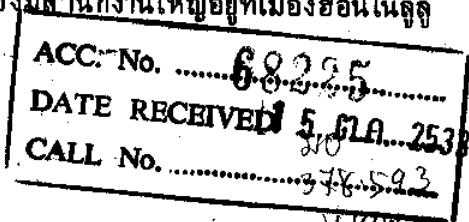
ในปีพุทธศักราช 2484 ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ไปทำงานกับบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เพื่อทำการทดลองเหล็กร่วมกับผู้จัดการฝรั่ง ขณะนั้นอยู่ในยามสงคราม ประเทศขาดแคลนเหล็ก ได้ทำการทดลองเหล็ก โดยใช้ถ่านไม้เป็นเชื้อเพลิงจนสำเร็จเป็นครั้งแรกในประเทศไทย นอกจากนั้น ได้คิดค้นกับผู้ร่วมงานทำการผลิตแอมโมเนียเหลว สำหรับโรงงานทำน้ำแข็งและห้องเย็นจากเกลือแอมโมเนียม โดยใช้เครื่องจักรและเครื่องมือที่สร้างขึ้นในประเทศทั้งสิ้น และได้ทำการผลิตคาร์บอนไดออกไซด์เหลว สำหรับใช้ในโรงงานทำโซดา และน้ำอัดลม โดยใช้ถ่านไม้เป็นเชื้อเพลิงอีกด้วย จากความรู้ความสามารถอันสูงส่งของท่าน รวมทั้งผลการคิดค้นดังกล่าว จึงได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยา เมื่อปีพุทธศักราช 2486

ในปีพุทธศักราช 2487 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ กระทรวงอุตสาหกรรม ในระยะนี้ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการก่อตั้งสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ และเป็นคนแรกที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการของสำนักงานทั้งสองแห่งนี้ นอกจากนี้ ยังได้เป็นผู้ก่อสร้างโรงงานผลิตสารส้ม ซึ่งได้กลายมาเป็นองค์การสารส้มในปัจจุบัน

ในปีพุทธศักราช 2506 ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และเมื่อเกษียณอายุแล้ว ท่านก็ยังคงบุกเบิกงานในด้านอุตสาหกรรมต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ได้เป็นผู้ก่อตั้งบริษัทสยามเคมี จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทดำเนินการโดยคนไทยทั้งหมด ทำการผลิตเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กรดซัลฟูริก กำมะถันผง สารส้ม ก๊าซไนโตรออกไซด์ แคลเซียมคาร์บอเนต อลูมินาไตรไฮเดรต และถังพลาสติก นอกจากนี้ยังเป็นกรรมการในบริษัทอุตสาหกรรมหลายแห่ง อาทิ เช่น บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด บริษัทออกซิเจนภาคใต้ จำกัด เป็นต้น

สำหรับงานในด้านอื่น ๆ นั้น ท่านได้เคยเป็น

- กรรมการบริหารสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
- มนตรีของสภาวิทยาศาสตร์ภาคพื้นปักษิณี ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองฮอนโนลูลู ประเทศสหรัฐอเมริกา
- สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
- สมาชิกวุฒิสภา

ในปีพุทธศักราช 2517 ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางวิศวกรรมศาสตร์ จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

จากเกียรติคุณและผลงานของ ดร.จ่าง รัตนะรัต ที่ท่านได้เพียรพยายามสร้างสรรค์ให้แก่สังคมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความเจริญของประเทศ โดยมีได้เห็นแก่ความยากลำบากและอุปสรรคนานัปการเมื่อคำนึงถึงว่าในช่วงเวลาเหล่านั้นเทคโนโลยีต่าง ๆ ยังต้องพัฒนาเป็นอันมาก ทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ยังมีได้มีพร้อมเพียงเหมือนในปัจจุบัน แต่ท่านก็มีได้ย่อท้อต่ออุปสรรคเหล่านี้ ตรงกันข้ามท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้เรียนรู้มาประกอบกับจินตนาการอันหาขอบเขตมิได้ของท่านนำมาประยุกต์แก้ปัญหา และสร้างผลงานจนสำเร็จได้อย่างน่าชื่นชม และผลงานของท่านเหล่านี้ได้มีส่วนส่งเสริมให้ประเทศชาติได้เจริญรุดหน้ามาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นตัวอย่างอันดีสำหรับนักวิทยาศาสตร์รุ่นหลังพึงยึดถือเป็นแบบอย่างและดำเนินรอยตาม สภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จึงได้มีมติเห็นสมควรให้ ดร.จ่าง รัตนะรัต ได้รับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส เบิกตัว ดร.จ่าง รัตนะรัต เข้ารับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เพื่อเป็นสิริมงคลและเป็นเกียรติสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ